

Onzichtbare handicap maakt werkgever bang

Filmproductiebedrijf-eigenaar Yve Baya.

Aurelie Geurts

Ervaringswerker Peter Pierik.

Marcel van den Bergh

AMSTERDAM

Ze worden wel de vergeten groep van de Participatiewet genoemd: mensen zonder werk met psychische problemen. Dat gaat veranderen. Het UWV trekt miljoenen voor hen uit.

VAN ONZE VERSLAGGEEFSTER NANDA TROOST

Je ziet niets van hun handicap, ze kunnen soms onvoorspelbaar zijn

en dat maakt dat werkgevers het eng vinden om met ze in zee te gaan. Arbeidsgehandicapten met een psychische aandoening zijn de vergeten groep van de Participatiewet, zeggen betrokkenen. Ondertussen groeit het besef dat werk, of het afmaken van een studie, deze groep juist helpt bij het herstel.

Uitkeringsinstantie UWV maakte gisteren bekend dat het de komende vijf jaar 20 miljoen euro uittrekt om arbeidsgehandicapten met psychische problematiek aan een baan te helpen. 'Deze groep heeft het extra moeilijk en daarom willen wij voor hen concreet iets doen', zegt Fred Paling, lid van de Raad van Bestuur. 'Hiermee kunnen we een brug slaan tussen het verlenen van zorg en het vinden van een baan. Die combinatie is effectief gebleken.'

Tot 2026 komen er voor mensen met een beperking 125 duizend zogenoemde garantiebanen, zo is met bedrijfsleven en overheid afgesproken.

Van de 20 duizend banen die er tot en met eind dit jaar moeten komen, is ongeveer de helft gerealiseerd, bleek eind vorig jaar al. Hoeveel van die banen voor mensen met psychische problemen zijn, is niet te zeggen. Om privacyredenen mag namelijk niet worden bijgehouden wat iemands beperking is.

Een op de drie Wajongers heeft psychische problemen, bij mensen in de bijstand is dat een op de vijf. En het ziekteverzuim op de werkvloer mag dan dalen, arbeidsongeschiktheid door psychische klachten neemt toe, ook onder jongeren. Van degenen die arbeidsongeschikt raken heeft 39 procent psychische klachten, uiteenlopend van autisme of depressie tot borderline of psychose. In 2003 was dat nog 35 procent. De maatschappelijke kosten zijn ruim 3 procent van het bruto binnenlands product, heeft de

Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) onlangs berekend. Dat komt neer op 20 miljard euro aan zorgkosten, productieverlies, ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid.

Amsterdamse methode

'Mensen krijgen een enorme boost als het gaat om wat ze kunnen, in plaats van de ene na de andere therapie die focust op hun problemen', zegt Debby Kamstra van het Vroege Interventie Psychoseteam (VIP) van Mentrum in Amsterdam. In tien jaar tijd hielp zij met haar collega's 350 mensen met psychische problemen aan een baan, of weer aan de studie.

De Amsterdamse methode, overgewaaid uit de Verenigde Staten, geldt met een slagingspercentage van 60 tot 70 procent als behoorlijk succesvol. Vanaf dag een wordt, vaak in kleine stapjes, ingezet op werk of studie. Jobcoaches zoeken vooral naar oplossingen. Kamstra: 'Het is allemaal heel individueel, maar in het begin zijn bijvoorbeeld aangepaste werktijden nodig omdat iemand 's morgens door de medicijnen te duif is. Duidelijke opdrachten zijn belangrijk. Iemand heeft wel eens een mindere dag, maar voor wie geldt dat niet? En we maken werkgevers duidelijk dat een volledige baan er meestal niet in zit. Boven alles gaat het om het doorbreken van taboes. Want we weten wel om te gaan met iemand in een rolstoel, maar zijn bang voor iemand met een angststoornis of depressie. Misschien ook omdat we ergens beseffen dat dit ons allemaal kan overkomen.'

'Het is ingewikkeld', zegt Peter Don, hr-medewerker bij ING en verantwoordelijk voor het programma Onbekend talent. Bij de bank werken 250 mensen met een beperking. 'Soms weten we niet wat er aan de hand is, want niet iedereen vertelt dat. Natuurlijk hebben we goede en minder goede

ervaringen. Je krijgt soms reacties die je niet verwacht, omdat mensen met psychische problemen wispelturig kunnen zijn. Dan heb je iemand die goed bevalt een vaste baan aangeboden, maar wil de collega ineens heel ander werk gaan doen.'

Kosten

Werkgevers die een arbeidsgehandicapte een baan geven, betalen alleen voor de productiviteit van de werknemer. Wordt de medewerker weer ziek, dan draaien ze daar niet voor op. Wat de begeleiding kost is niet aan te geven, omdat het om maatwerk gaat. Maar de kosten variëren van een paar honderd euro tot duizenden euro's per jaar, voor wie veel coaching nodig heeft.

Ernst de Haas, eigenaar van VanDerEng uit Heemskerk, heeft op veertig man personeel gemiddeld vijf mensen met een beperking. Het bedrijf maakt onder meer labels en etiketten voor de tuinbouw en offshore. 'Iedereen heeft beperkingen. Dat moet je accepteren. Het gaat ook wel eens mis, zoals bij ons gebeurde met iemand met pdd-nos. Dan zoek je naar een oplossing. Maar het gaat ook wel eens mis met 'gewoon' personeel.'

'Eigenlijk zeiden ze: je leven is over'

'Op mijn werk noemde ik het een burn-out'

Naam Yve Baya (29), uit Amsterdam

Werk Eigenaar van filmproductiebedrijf Young Valuable Energy en frontman bij het hiphopcollectief YVE.

'A

Is mijn klanten vragen naar mijn projecten, begin ik tegenwoordig altijd over de voorlichtingscampagne 'Het is nooit te laat'. Ik vertel daarin over mijn ervaringen met mijn psychose. De

klanten vinden het vrijwel altijd inspirerend dat ik er zo open over vertel. Op die manier zet ik mijn ervaring positief in. Ik heb van lood goud gemaakt.

'De aanloop naar de psychose duurde een half jaar. Ik at een keer per dag, meestal pizza, en sliep vrijwel niet. De tijd vulde ik met werken. Mijn eigen filmbedrijf liep lekker en ik zat vol ambitie, daarnaast werkte ik parttime bij een museum. Ik kreeg paniekaanvallen en dacht dat mensen een complot tegen mijn succes beraamden. Uiteindelijk werd ik in 2011 kortstondig opgenomen.

'De opname duurde een paar uur, maar ik ben drie jaar begeleid door een team van Vroege Interventie Psychose. In het begin durfde ik het aan niemand te vertellen, zelfs niet aan mensen in mijn omgeving. Tegen het museum zei ik dat ik een burnout had. Na drie maanden begon ik rustig weer met werken. Pas jaren later heb ik het echte verhaal verteld. Achteraf vond iedereen me vooral dapper. Bij het museum heb ik tot een jaar geleden gewerkt, toen was ik toe aan iets anders.

Naam Peter Pierik (46), uit Enschede

Werk Ervaringswerker crisiszorg bij Mediant en docent bij de opleiding tot ervaringsdeskundige bij hogeschool Saxion

'O

p mijn eerste dag bij Mediant kreeg een collega een telefoontje dat er een cliënt in het kantoor stond die daar niet mocht zijn. Mijn collega heeft toen uitgelegd dat ik geen cliënt meer was. Ik moest het vertrouwen stapje voor stapje opbouwen.

'Tijdens een stage in 1990 bij mijn droombaan, de politie, werd ik manisch. In het begin had niemand het door, ikzelf ook niet. Maar in mijn vrije tijd nam ik de trein door het land en raakte letterlijk verdwaald. Ik was de verwarde man waar ze het tegenwoordig

over hebben.

'De eerste van veertig opnames volgde. Mijn wereld stortte in. In het eerste opnamegesprek vertelden ze dat ik nooit meer zou kunnen werken, dat een gezin niet voor mij was weggelegd en dat ik niet buiten Nederland kon reizen. Eigenlijk zeiden ze: je leven is over.

'Ik ben altijd eigenwijs geweest. Tussen de opnames ging ik steeds weer aan het werk om me te ontworstelen aan mijn situatie. Het ging mis omdat ik telkens stopte met medicatie. Ik heb geaccepteerd dat ik niet totaal zonder kan. Nu werk ik al acht jaar fulltime en heb ik een gezin met twee kinderen. Het idee dat het niet kan, is gebaseerd op een gebrek aan kennis en stigma.'

Voor nieuwe arbeidsgehandicapten en mensen in de bijstand is er sinds vorig jaar één regeling: de Participatiewet. Wie niet in staat is zelf het minimumloon te verdienen, moet zo veel mogelijk bij een gewone baas aan de slag met een garantiebaan. Werkgevers lopen daarmee weinig risico: ze betalen al naar gelang de productiviteit van een arbeidsgehandicapte en er is bijvoorbeeld subsidie voor de begeleiding. Met werkgevers is afgesproken dat er 125 duizend banen komen tot 2026 voor mensen met een beperking: 100 duizend in het bedrijfsleven, 25 duizend bij Rijk, gemeenten en bijvoorbeeld het onderwijs.

Garantiebanen

miljoen euro trekt uitkeringsinstantie UWV de komende vijf jaar uit om arbeidsgehandicapten met psychische problemen aan werk te helpen

Debby Kamstra Hulpverlener bij het Vroege Interventie Psychoseteam (VIP) van Mentrum in Amsterdam